

howest
hogeschool

Van emergency afstandsonderwijs
naar post-covidonderwijs

Griet Lust

Naar een duurzame digitale transformatie

Wat is de beginsituatie bij onze docenten en studenten?

- Hoe hebben studenten en docenten het Covid-onderwijs vormgegeven en ervaren?
- Hoe kijken ze vanuit deze ervaring naar de vormgeving van post-covid onderwijs?

Hoe kunnen we hier (als instelling) maximaal op aansluiten?

Tijdslijn van de bevestigingen

Mei 20

- HOWEST brede bevestiging bij studenten
- Doel? Inzicht krijgen in de vormgeving van COVID-onderwijs
- Follow-up: gerichte micro-trainingen en professionalisering met het oog op COVID-onderwijs in AY2021

Mei 21

- HOWEST brede bevestiging bij studenten
- Doel? Inzicht krijgen in het mentaal welzijn bij studenten en hun ideeën over post-covid onderwijs.
- Follow-up: individuele opvolging door STUVO, rapportering OMC en HOC, opmaak van docentenbevestiging

Nov 21

- HOWEST brede bevestiging bij docenten
- Doel? Inzicht krijgen in de vormgeving van het COVID-onderwijs, de digitale vaardigheden, de gewaardeerde/gemiste ondersteuning en de ideeën over post-covid onderwijs
- Follow-up: inzichten combineren met deze van studenten als input voor nieuwe strategische plannen

Onderzoeksvragen

Deel 1: ervaringen met covidonderwijs

- Hoe ervaren studenten de moeilijkheidsgraad van online onderwijs in vergelijking met campusonderwijs?
- Hoe percipiëren docenten hun groei in digitale skills door covid-19?
- Hoe gaven docenten vorm aan hun covidonderwijs m.b.t. de functionaliteiten en de technologie?
- Hoe kijken docenten naar de aanwezige ondersteuning bij de overgang naar covid-onderwijs?

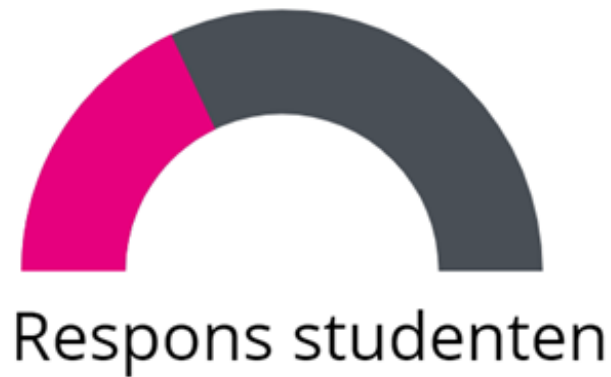
Deel 2: ideeën over de invulling van post-covidonderwijs

- Hoe kijken studenten en docenten naar de indeling van een post-covid lesweek m.b.t. het aandeel campus en online leren op afstand i.f.v. een krachtige leeromgeving?
- Hoe kijken docenten naar de indeling van een post-covid lesweek m.b.t. het aandeel campus en online leren op afstand i.f.v. hun professioneel welzijn?

Respons

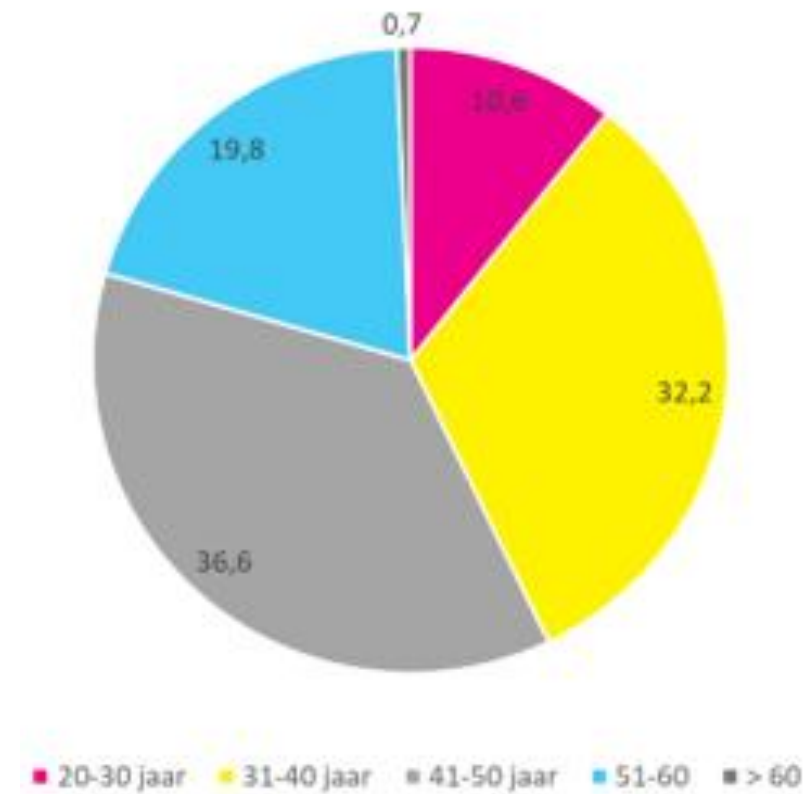
55%

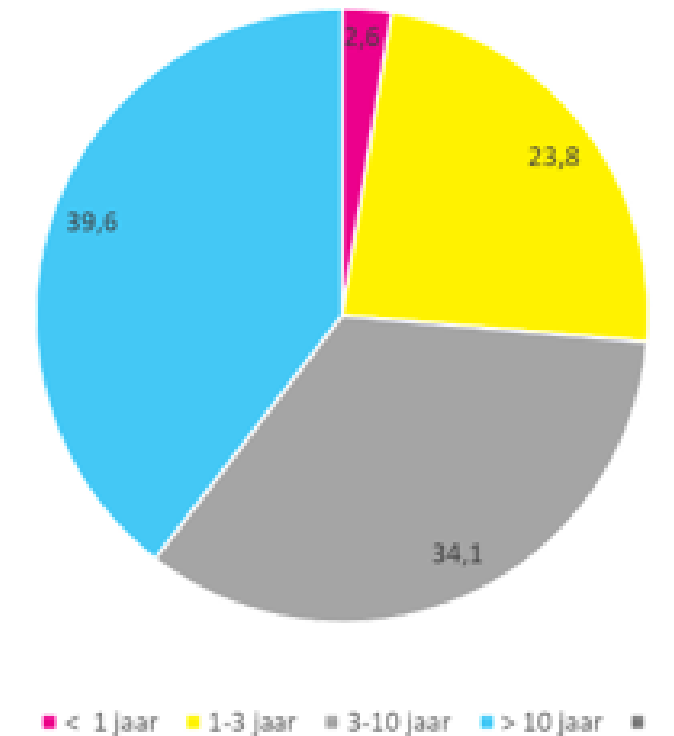
36%

Respons per leeftijdscategorie (%)

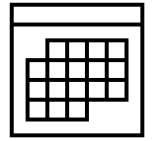

Respons per anciënniteit (%)

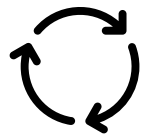

Aanpak voor deze sessie

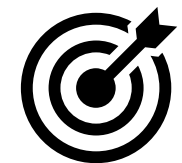

De belangrijkste resultaten

Voorzichtige conclusies

De actiepunten

Dataverzameling en –analyse

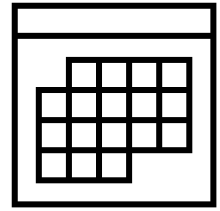

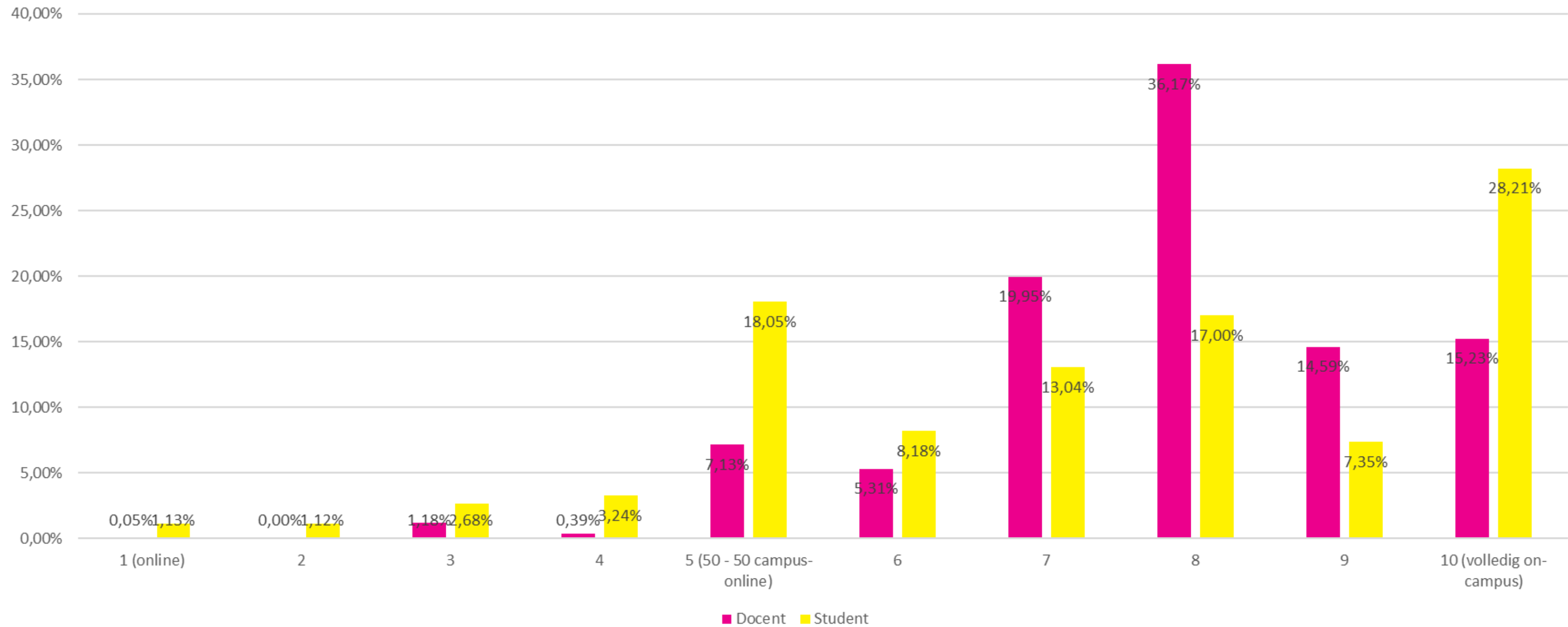
vragenlijsten met een mix van gesloten en open vragen

- kwantitatieve data (antwoorden op gesloten vragen)
  - verwerking in Excel
  - berekening van frequentiematen (descriptief)
- kwalitatieve data (antwoorden op open vragen)
  - structuur in data aanbrengen op inductieve wijze
  - data-gebaseerde codeerschema's per onderzoeksvraag
  - toegekende codes groeperen in overkoepelende codeercategorieën
  - berekening van frequentiematen (descriptief)

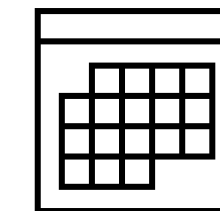
(3) post-covid onderwijs

Ideale lesweek post-covid

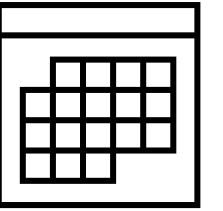

Argumenten voor campusonderwijs

Categorie	% studentreacties	% docentreacties
Binding	42%	27.10%
Interactiemogelijkheden	21%	18.22%
Concentratie	16%	4.21%
Monitoring en begeleiding		13.08%
Motivatie	13%	9.81%
Doelgroep-afhankelijkheid		6.54%
Structuur	8%	6.07%
Leeractiviteit-afhankelijkheid		5.61%
Leerrendement		4.67%
Efficiëntie		1.40%
Soft skills		0.93%

Argumenten voor campusonderwijs

Het belang van binding en sociale contacten

Argumenten pro campusonderwijs waren volgens studenten o.a. de volgende:

“Lessen op de campus brengen veel extra voordelen mee zoals het stimuleren van de moraal omdat je andere studenten ziet.”

“Het is veel motiverender om samen met je vrienden lessen te volgen. Je kan tussen de lessen door voldoende ontspannen door eens met elkaar te babbelen.”

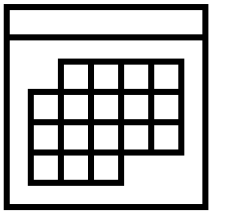

Argumenten pro campusonderwijs waren volgens docenten o.a. de volgende:

“Volgens mij persoonlijk is het contact op campus zeer belangrijk voor studenten. Het helpt hen om voeling te krijgen met de opleiding, om zich deel van een groep te voelen, om zichtbaar te zijn.”

“Academische verbondenheid blijft voor studenten en slagen voor een opleiding een belangrijk gegeven. Mensen zien, peers zien en horen is belangrijk voor veel studenten en werkt ook ondersteunend meen ik.”

“Het scherm zorgt toch voor afstand. Fysieke lessen zorgen voor meer interactie en verbondenheid tussen studenten, maar ook met de lector.”

Argumenten voor campusonderwijs

Face-to-face interactie faciliteert kennisverwerking

Argumenten pro campusonderwijs waren volgens studenten o.a. de volgende:

“Theorie aanleren gaat het vlotst op campus, waar je makkelijker vragen kan stellen en klassikaal in discussie kan gaan.”

“Voor alles met labo’s verkies ik fysieke les. Zo ziet de leerkracht we het lastig heeft en achter loopt. Of kan je het zelf vragen als je iets niet begrijpt.”

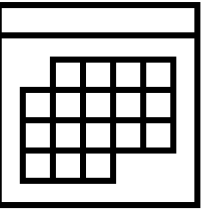

Argumenten pro campusonderwijs waren volgens docenten o.a. de volgende:

“Het zwaartepunt moet volgens mij op campusonderwijs liggen. Je leert de studenten beter kennen, de drempel om vragen te stellen is voor hen lager en je kan meer ad rem reageren op de groep.”

“Contact student-lector is intenser met live interactie. Ook groepswork rendeert over het algemeen beter fysiek.”

“Zoals gezegd levert het fysieke contact met studenten een krachtiger manier van leren. Zeker als we interactief werken.”

Argumenten voor campusonderwijs

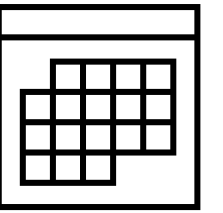
Studenten ervaren een grotere concentratie

Argumenten pro campusonderwijs waren volgens studenten o.a. de volgende:

“Bij het volgen van lessen op de campus kan je je vaak beter concentreren. Het is duidelijk dat je moet opletten als je in de aula zit. Als je thuis (bv. op je kamer) les volgt via je laptopscherm is er veel meer afleiding en heb je geen controle of triggers die je terug doen opletten als je afgeleid bent.”

“Als je op de campus zit, zie je andere leerlingen opletten in de les en heb je zo meer motivatie om de les ook aandachtig te volgen.”

Argumenten voor campusonderwijs

Docenten ervaren dat ze studenten beter kunnen opvolgen en sneller tegemoet kunnen komen aan hun leernoden

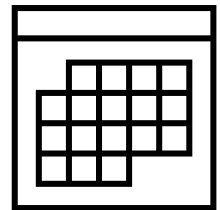
Argumenten pro campusonderwijs waren volgens docenten o.a. de volgende:

“Lesgeven op campus blijft volgens mij het meest effectieve. Je hebt aanwezige studenten (en niet online virtueel aanwezig), je kan inspelen op bepaalde topics, makkelijker zien of zaken al dan niet begrepen werden, betere begeleiding bij practica, ...”

“Ik merk dat studenten veel meer mee zijn met de les wanneer ze de les live op de campus krijgen. Anderzijds kan je als lector ook vaker de studenten 'lezen' wanneer ze niet mee zijn met de uitleg die gegeven wordt.”

“Via contactonderwijs heb je een beter zicht of de student de cursus of oefeningen begrijpt.”

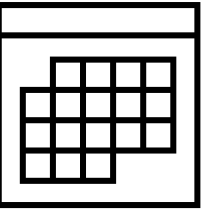
“Studenten hebben nood aan begeleiding, dus ze komen best zo veel mogelijk naar de campus.”

Argumenten voor online onderwijs

Categorie	% studentreacties	% docentreacties
Praktisch	23%	27.27%
Leerrendement	23%	1.52%
Differentiatie	21%	12.12%
Future proof opleiden	5%	13.64%
Leeractiviteit-afhankelijkheid		13.64%
Interactiemogelijkheden	14%	1.52%
Revisiemogelijkheden	12%	9.09%
Flexibiliteit		7.78%
Concentratie		6.06%
Efficiëntie		4.55%

Argumenten voor online onderwijs

Geen verplaatsing impliceert tijdswinst

Argumenten pro online onderwijs waren volgens studenten o.a. de volgende:

“Het voordeel van online lessen is dat je minder tijd verliest door naar en van de campus te rijden.”

“Online lessen en opdrachten kan je volgens eigen planning organiseren. Er is geen tijdverlies door verplaatsing.”

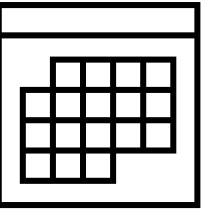

Argumenten pro online onderwijs waren volgens docenten o.a. de volgende:

“Wij hebben veel pendelende studenten. Het bespaart hen heel wat tijd als ze niet dagelijks naar de campus moeten komen.”

“Vanaf het tweede jaar is 30% online les perfect doenbaar. Dit zorgt voor minder verplaatsing voor de student en geeft vaak meer ruimte in de agenda. Er zijn voldoende tools om online samen te werken met andere studenten ook.”

“Sommige studenten en lectoren doen er lang over om op de campus te geraken. Het kan rustgevend zijn om bepaalde dagen thuis les te kunnen volgen.”

Argumenten voor online onderwijs

Studenten ervaren een verhoogd leerrendement en meer differentiatiemogelijkheden

Argumenten pro online onderwijs waren volgens studenten o.a. de volgende:

“Ik krijg meer inzicht in de theoretische lessen door het online gebeuren, zit er wel veel langer aan maar dit heeft ook een groter resultaat.”

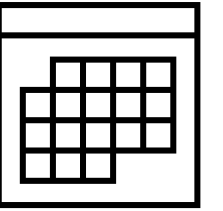
“Online leren geeft je meer tijd en zo ook kansen om al de informatie op te nemen.”

“Oefeningen vind ik online beter, zo kan iedereen meer op zijn eigen tempo werken.”

“Ik werk veel sneller als ik de theorielessen alleen en online kan doen.”

“Online lessen laten studenten die al goed weg zijn met de leerstof, toe om op hun eigen tempo te werken in plaats van 3 uur in een laboles aanwezig te zijn waar ze na 2 uur al klaar zijn. Voor tragere studenten is het ook makkelijker om vragen te stellen zonder aan iedereen te tonen dat ze wat achter lopen.”

Argumenten voor online onderwijs

Docenten wensen studenten future-proof op te leiden

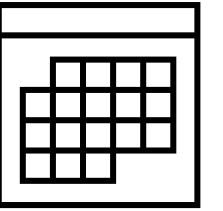
Argumenten pro online onderwijs waren volgens docenten o.a. de volgende:

“Studenten moeten leren omgaan met online lessen volgen of online werken, bedrijven gaan dit meer en meer vragen.”

“Ik ben ervan overtuigd dat ook online les leren geven een deel moet zijn van de lerarenopleiding en als je 'teach as you preach' gebruikt, is het dan ook logisch dat je studenten daarin onderdompelt en dat ook benoemt en aangeeft.”

“Door een klein stukje niet-campusonderwijs leren de studenten omgaan met online les volgen, verantwoordelijkheid nemen (discipline), zelfstandig leerstof verwerken.”

“Zelfregulering is een belangrijke 21st century vaardigheid en kan gestimuleerd worden door online leren.”

Argumenten voor online onderwijs

Docenten situeren de meerwaarde van online leren bij specifieke leeractiviteiten

Argumenten pro online onderwijs waren volgens docenten o.a. de volgende:

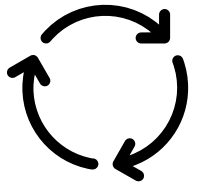
“Vorbereidingen voor groepswork, taken alleen afwerken, feedback, monitoraat, ... kunnen volgens mij perfect online.”

“Sommige lessen kunnen online en zeker de feedbackgesprekken tussen studenten en lectoren.”

“Online onderwijs heeft een prima functie als ondersteuning voor het campusonderwijs, met online oefeningen, video tutorials en korte demonstraties, op het tempo van de student.”

Argumenten/ideeën m.b.t. de invulling van de combinatie

Categorie	% studentenreacties	%docentenreacties
Hybride of streaming	15%	4,12%
2 dagen online – 3 dagen campus	35%	
Mix tussen praktijk-theorie online/campus	25%	
50% online – campus	15%	
Theorie online – praktijk campus	10%	
Doelgroep-afhankelijk		21,65%
Leeractiviteit-afhankelijk		20,62%
1 dag online les		17,53%
Geleidelijke opbouw		9,28%
Voormiddag online		1,03%

(3) post-covid onderwijs

Draagvlak onder studenten en docenten voor **een mix van campus en online leren** waarbij de meerderheid plaatsvindt op de campus (Erlam et al., 2021; Gamage et al., 2020; Pather et al., 2020)

Beide partijen erkennen de aanvullende meerwaarde van online leren t.a.v. campusleren en omgekeerd. (Erlam et al., 2021; Gamage et al., 2020; Kemp & Grieve, 2014).

Sociale en academische integratie

Interactie met docent en student i.f.v. concentratie en opvolging.

Kennisverwerving & remediëring

Praktisch

(3) post-covid onderwijs

- Blended leren als standaardmodel voor de toekomst

<-> hybride en streaming

cf. onderscheidende meerwaarde van online versus campusleren

Didactische scenario's voor de meerwaarde en inzet van hybride/streaming
Conceptuele afbakening van het concept 'blended leren'

- Blended leren op programmaniveau: doordacht keuzes maken i.f.v.
  - Het soort opleidingsonderdeel
  - De doelgroep
  - Het stimuleren/ondersteunen van future-proof opleiden

Leidraad 'blended leren op programmaniveau'
Workshop 'blended leren op programmaniveau'

Algemene actiepunten (uit het breder onderzoek)

- COVID onderwijs is maar een onderdeel van online/blended leren en biedt geen model voor een duurzame digitale transformatie van het onderwijs
- Het belang om blended leren conceptueel af te bakenen van Covid-onderwijs en gerelateerde concepten zoals hybride en streaming
- Het belang om blijvend in te zetten op nabije ondersteuning in de opleidingen gecombineerd met een professionaliseringsaanbod gericht op 'just-in time professional development'

Het belang om ook in te zetten op ondersteuning op programmaniveau